

TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SODNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

ŽENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
I KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
SÚDNY DVOR EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Υπηρεσία Τύπου και Πληροφόρησης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 94/06/ΕΛ

5 Δεκεμβρίου 2006

Απόφαση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-94/04 και C-202/04

Federico Cipolla κατά Rosaria Portalese, και

Stefano Macrino, Claudia Capodarte κατά Roberto Meloni

**Η ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ ΣΥΝΙΣΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ**

*Μπορεί να δικαιολογηθεί εφόσον ανταποκρίνεται σε επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος,
όπως οι σκοποί της προστασίας των καταναλωτών και της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης,
και εφόσον οι περιορισμοί δεν είναι δυσανάλογοι σε σχέση με τους σκοπούς*

Στην πρώτη υπόθεση, ο F. Cipolla, δικηγόρος, μεταξύ άλλων, της R. Portolese, κατάρτισε τρεις αγωγές για λογαριασμό των εντολέων του. Η διαφορά επιλύθηκε τελικά με συμβιβασμό, πλην όμως χωρίς την παρέμβαση του F. Cipolla. Έχοντας ήδη προκαταβάλει το ποσό των 1 850 000 ITL, η εντολέας αρνήθηκε να καταβάλει το ποσό των 4 125 000 ITL που ζήτησε ο δικηγόρος. Κατόπιν της απορρίψεως από το Tribunale di Torino της αγωγής του με αίτημα την καταβολή του ποσού αυτού, ο F. Cipolla άσκησε έφεση ενώπιον του Corte d'Appello di Torino ζητώντας την εφαρμογή του πίνακα δικηγορικών αμοιβών.

Στη δεύτερη υπόθεση, ο S. Macrino και η C. Capodarte άσκησαν ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, την έκδοση της οποίας κατ' αυτών ζήτησε και πέτυχε δικαστικώς ο R. Meloni ως προς την αμοιβή που τους είχε ζητήσει για την παροχή εξωδικαστικών συμβουλών σχετικών με ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εξαιτίας του δυσανάλογου της αμοιβής που ζητήθηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της υποθέσεως και τις παρασχεθείσες υπηρεσίες. Το Tribunale di Roma διερωτάται αν ο πίνακας αμοιβών, καθόσον εφαρμόζεται κατά τρόπο δεσμευτικό προκειμένου περί των δικηγορικών αμοιβών επί εξωδικαστικών υποθέσεων, είναι συμβατός με τη Συνθήκη ΕΚ.

Στην Ιταλία, οι δικηγορικές αμοιβές προσδιορίζονται – σύμφωνα με διάταξη του 1933 – βάσει κριτηρίων που καθορίζονται κατόπιν διαβουλεύσεων στο εθνικό συμβούλιο των δικηγορικών συλλόγων (Consiglio Nazionale Forense) και εγκρίνονται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, κατόπιν γνωμοδότησεως της διυπουργικής επιτροπής τιμών (Comitato Interministeriale dei Prezzi) και του [ιταλικού] Συμβουλίου της Επικρατείας. Τα κριτήρια αυτά καθορίζονται ανάλογα με την αξία του αντικειμένου των διαφορών και τον βαθμό δικαιοδοσίας της επιληφθείσας αρχής, καθώς και σε σχέση με τη διάρκεια της διαδικασίας. Για κάθε πράξη ή σειρά πράξεων, ο πίνακας καθορίζει ανώτατο και κατώτατο όριο αμοιβής. Οποιαδήποτε συμφωνία παρεκκλίνει από τις κατώτατες αμοιβές που καθορίζει ο πίνακας για την παροχή δικηγορικών υπηρεσιών είναι άκυρη.

Μόνον κατά την εκκαθάριση των αμοιβών η δικαστική αρχή μπορεί, ενδεχομένως και με αιτιολογημένη απόφαση, να υπερβεί το ανώτατο όριο (σε περιπτώσεις εξαιρετικής σημασίας) ή να καθορίσει αμοιβή χαμηλότερη από το κατώτατο όριο (εφόσον η υπόθεση μπορεί να διεκπεραιωθεί ευχερώς).

Οι κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού

Κατόπιν ενδελεχούς εξετάσεως της διαδικασίας καταρτίσεως και εγκρίσεως του πίνακα αμοιβών, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι **η εξουσία λήψεως αποφάσεων σχετικά με το κατώτατο όριο δικηγορικών αμοιβών ασκείται από το ιταλικό Δημόσιο (και όχι από την επαγγελματική ένωση)**. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στην Ιταλία ότι επιβάλλει ή ευνοεί τη σύναψη συμπράξεων αντιθέτων προς τους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού ή ότι ενισχύει τα αποτελέσματα τέτοιων συμπράξεων, είτε ακόμη ότι επιβάλλει ή ενισχύει καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως αντίθετες προς το άρθρο 82 ΕΚ ή ότι ενισχύει τα αποτελέσματα τέτοιων καταχρήσεων.

Οι κανόνες περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών

Κατά το Δικαστήριο, η απαγόρευση παρεκκλίσεως, βάσει συμβάσεως, από τις κατώτατες αμοιβές καθιστά πράγματι **δυσχερέστερη την πρόσβαση των εγκατεστημένων εκτός Ιταλίας δικηγόρων στην ιταλική αγορά παροχής νομικών υπηρεσιών**, στερώνοντας τους τη δυνατότητα να ανταγωνισθούν αποτελεσματικότερα, ζητώντας αμοιβές χαμηλότερες από τις καθοριζόμενες με τον πίνακα αμοιβών, τους δικηγόρους που είναι εγκατεστημένοι μόνιμα στην Ιταλία και περιορίζοντας τη δυνατότητα επιλογής των αποδεκτών τέτοιων υπηρεσιών.

Το Δικαστήριο υπογραμμίζει, αντιθέτως, ότι **οι σκοποί της προστασίας των καταναλωτών (αποδεκτών των νομικών υπηρεσιών) και της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης** μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος, **ικανοί να δικαιολογήσουν έναν περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών**: τούτο ισχύει υπό τη διπλή προϋπόθεση ότι το εθνικό μέτρο είναι κατάλληλο για την εξασφάλιση της υλοποιήσεως του επιδιωκόμενου σκοπού και ότι δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Κατά το Δικαστήριο, η εκτίμηση αυτή εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο οφείλει, προς τούτο, να λάβει απαραίτητως υπόψη του ορισμένα στοιχεία, ήτοι:

- την ενδεχόμενη **συσχέτιση μεταξύ του ύψους των αμοιβών και της ποιότητας των παρεχόμενων από τους δικηγόρους υπηρεσιών** και, ιδίως, το ζήτημα αν ο

καθορισμός τέτοιων κατώτατων αμοιβών αποτελεί κατάλληλο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών της προστασίας των καταναλωτών και της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης. Όσον αφορά την ιταλική αγορά, η οποία διακρίνεται από την ύπαρξη εξαιρετικά υψηλού αριθμού δικηγόρων, ο πίνακας αμοιβών μπορεί να αποτρέψει έναν ανταγωνισμό δυνάμενο να καταλήξει στην προσφορά παροχής υπηρεσιών με πολύ χαμηλή αμοιβή, με τον κίνδυνο να υποβαθμισθεί η ποιότητά τους.

- **την ασυμμετρία στην πληροφόρηση μεταξύ «εντολέων-καταναλωτών» και δικηγόρων.** Οι δικηγόροι διαθέτουν υψηλό επίπεδο ειδικών γνώσεων τις οποίες δεν διαθέτουν κατ' ανάγκη οι καταναλωτές, με συνέπεια οι δεύτεροι να συναντούν δυσκολίες για να αξιολογήσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που τους παρέχονται.
- τη δυνατότητα να επιτευχθούν με άλλον τρόπο οι σκοποί αυτοί, και ιδίως βάσει των **σχετικών με το δικηγορικό επάγγελμα κανόνων (κανόνων περί οργάνωσης, προσόντων, δεοντολογίας, ελέγχου και ευθύνης).**

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Γλώσσες στις οποίες διατίθεται: ES, CS, DE, EL, EN, FR, IT, HU, PL, SK, SL

*Το πλήρες κείμενο της απόφασεως βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=EL&Submit=rechercher&numaff=C-94/04>
Μπορείτε, κατά κανόνα, να το συμβουλευθείτε από τις 12 το μεσημέρι, ώρα κεντρικής Ευρώπης, κατά την ημερομηνία της δημοσιεύσεως της απόφασεως.*

*Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την κα Estella Cigna Angelidis
Τηλ.: (00352) 4303 2582 Fax: (00352) 4303 2674*